

Messier Albümü - 6

(M44, M67)

Kış gökyüzünün belirgin takımyıldızlarından biri olan İkizler ile ilkbaharı simgeleyen Aslan'ın arasında pek de belirgin olmayan bir takımyıldız, Yengeç yer alır. "Arıkovanı" olarak da adlandırılan bu küme, gökyüzündeki en parlak ve en geniş alana yayılmış yıldız kümelerinden biridir. M44, tutulum çemberi (Güneş ve gezegenlerin gökyüzünde izlediği yol) üzerinde bulunduğundan, Ay ve gezegenler sıklıkla bu kümeyle yakın görünür konuma gelir, hatta bazen kümenin önünden geçerler.

M44'ün güneyinde yer alan M67, gökyüzündeki en güzel açık yıldız kümelerinden biri olmasına karşın, M44 kadar parlak olmadığından onun kadar ünlü değildir.

M44, Arıkovanı

Açık Yıldız Kümesi
Takımyıldız: Yengeç
Uzaklık: 580 ışık yılı
Parlaklık: 3,1 kadir

M44, 1000 kadar yıldızdan oluşan, zengin bir küme. Parlak yıldızları çıplak gözle tek tek seçilemeye de, kümenin toplam parlaklığı çıplak gözün görme sınırının epeyce üzerinde. Bu sayede temiz havalarda silik bir bulut gibi görülebilir. M44, gökyüzünde geniş (yaklaşık iki Ay çapında) bir alan kapladığından, merkezdeki yoğunluğu çıplak gözle bile fark etmek olası.

M44, parlaklığı sayesinde eskiçağdan beri bilinen bir küme. Eski Yunanlılar M44'ü "yem-

2009 Dünya Astronomi Yılı Etkinlikleri (www.astronomi2009.org)

8 Mart 2009, 19:00 - Ankara

Ankara Üniversitesi Gözlemevi'nde Halka Açık Gözlem (Takımyıldızların mitolojideki öyküleriyle birlikte tanıtımı; teleskopla Ay, Satürn ve başka gök cisimlerinin gözlemi; "Satürn Gezegeni" belgesel gösterimi)
Yer: Ankara Üniversitesi Gözlemevi

13 Mart 2009, 15:00 - Kayseri

Seminer: "Evrende Yaşam Var mı?" - Prof. Dr. M. Emin Özel

Yer: Erciyes Üniv. Sabancı Kültür Sitesi

19-26 Mart 2009 - Adana

Sergi: Göremediğimiz Uzay Fotoğrafları Sergisi - II" (Sergi açılışı 19 Mart saat 13:00'da Prof. Dr. M. Emin Özel tarafından yapılacak)
Yer: Çukurova Üniv. Mithat Özsan Amfisi

28 Mart 2009, 20:30 - Tüm Türkiye

Karanlık Gökyüzü Farkındalığı, Işıkları Söndürelim Etkinliği (Karanlık gökyüzü ve küresel iklim değişikliği farkındalığını artırmak amacıyla herkes 20:30 - 21:30 saatleri arasında ışıklarını söndürmeye çağrılıyor)

Geceleyin Gökyüzü (GLOBE At Night)

Işık kirliliğine dikkat çekmek için düzenlenen bu etkinlik, 16-28 Mart 2009 tarihleri arasında yapılacak. Çıplak gözle Orion Takımyıldızı'nın gözlenmesine dayanan Geceleyin Gökyüzü'ne, öğretmenler öğrencileriyle, ailelerle çocuklarıyla birlikte katılmaya çağrılıyor. Ayrıntılı bilgiye www.astronomi2009.org adresinden ulaşılabilir.

100 Saat Astronomi Etkinlikleri

Astronomi Yılı Köşetaşı Projeleri'nden biri olan "100 Saat Astronomi" etkinlikleri 2-5 Nisan 2009 tarihleri arasında yapılacak. Bu süre, öğrenciler ve öğretmenlerin katılımı için iki okul gününü, ailelerin katılımı için de hafta sonunu kapsıyor. Etkinlikler süresince tüm dünyada mümkün olduğu kadar çok insanın teleskopla gözlem yapması ve Galileo'nun yaptığı gözlemlerin tekrarlanması amaçlanıyor. Türkiye'de bu etkinliğe katılacak kurumlar www.astronomi2009.org adresinde duyuruluyor.

lik" anlamına gelen "Praesepe" olarak adlandırmışlar. O dönemlerde, Eski Yunanlıların kümenin gökyüzünde görünüp görünmediğine bakarak hava tahmini yaptığı biliniyor. Kümenin belirgin bir şekilde görünmesi, fırtına habercisi olarak kabul ediliyordu.

M44'ün bir yıldız kümesi olduğunu keşfeden kişiye Galileo'dan başkası değil. Galileo, 1609'da teleskopunu kümeye çevirdiğinde, 40 kadar yıldız saydı. Günümüzün en basit teleskoplarıyla bile kümede bundan daha fazla sayıda yıldız görülebilir.

Küme, gökyüzünde geniş bir alana yayıldığı için, küçük bir teleskop ya da dürbünle yapılan gözlemler için çok güzel bir hedef. Bunun yanı sıra, daha önce de belirttiğimiz gibi, sık sık gezegenlerle ve Ay'la bir araya geldiği için, gökyüzü fotoğrafçıları için de güzel bir hedef oluşturuyor.

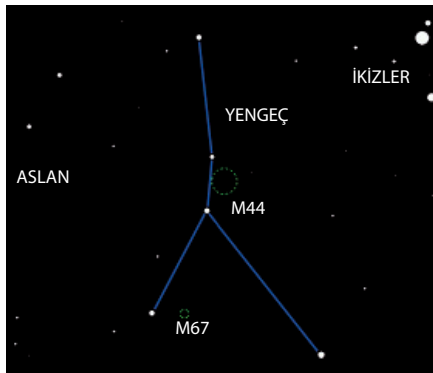
M67

Açık Yıldız Kümesi
Takımyıldız: Yengeç
Uzaklık: 2700 ışık yılı
Parlaklık: 6,1 kadir

M67, bilinen en yaşlı açık yıldız kümelerinden biri. Son araştırmalara göre yaklaşık dört milyar yaşında. 500'ün üzerinde yıldızdan oluşan küme 100 kadar da Güneş benzeri yıldız içeriyor.

M67, bize çok uzak olduğundan yıldızlarını çıplak gözle seçmek olanaklı değil. Ancak küme bir dürbün ya da teleskopla bakıldığında gözlemcilere güzel bir manzara sunar. Turuncu ve sarı renkli çok sayıda yıldız etkileyici bir görüntü oluşturur.

M67, yanı başındaki M44'ün gölgesinde kalsa da gözlenmeyi hak eden bir küme.

01 Mart

Merkür, Mars'ın $0,6^\circ$ güneyinde (sabah)

09 Mart

Regulus ve Ay yakın görünümde

17 Mart

Antares ve Ay çok yakın görünümde (sabah)

20 Mart

İlkbahar ılımlı (ekinoks) - gece ve gündüz süreleri eşit

22 Mart

Jüpiter ve Ay yakın görünümde (sabah)

24 Mart

Mars ve Ay yakın görünümde (sabah)

1 Mart 22:00

15 Mart 21:00

31 Mart 20:00

Mart'ta Gezegenler ve Ay

Bir süredir akşam gökyüzünde parlayan **Venüs**, bu ayın sonlarına doğru sabah gökyüzüne geçiyor. Gezegen giderek ince bir hilal biçimini alıyor ve ayın başlarından itibaren bu hilal biçimini bir dürbünle bile görmek mümkün. Mart ortalarında gezegen bize iyice yaklaşmış, hilali de iyice incelmış olacak. Bunu izleyen birkaç gün içinde ufkun üzerinde gözlenemeyecek kadar alçalacak. Venüs, 25 Mart'ta sabah gökyüzüne geçecek.

Satürn, ay boyunca tüm gece gökyüzünde. Havanın kararmasını izleyen ilk saatlerde ufka yakın konumda bulunduğu için teleskoplu gözlemciler için çok da iyi bir hedef değil. Ancak gece yarısına doğru gökyüzünde en yüksek konumuna ulaşıyor. Satürn, ay boyunca Aslan'ın arka ayağını oluşturan Sigma (σ) Aslan'la çok yakın görünür konumda.

Sabah gökyüzündeki **Jüpiter**, ayın

1 Mart sabahı doğu-güneydoğu ufku

başlarında ufka çok yakın ve bu nedenle Güneş doğmadan önce çok kısa bir süre için gözlenebiliyor. Ayın sonlarına doğru ufkun görünür yüksekliği artacağı için gözlem için daha uygun olacak.

Merkür ve Mars da Jüpiter gibi sabah gökyüzünde. Ancak ufka Jüpiter'den bile yakın oldukları için çıplak gözle seçilmeleri zor. Ayın ilk günü, Mars ve Merkür doğu-

23 Mart sabahı doğu-güneydoğu ufku

güneydoğu ufku üzerinde birbirlerine çok yakın görünecekler. Bu yaklaşmayı görmek için bir dürbünün yararı olacaktır. Ayın ilerleyen günlerinde Merkür ufkun üzerinde yavaş yavaş alçalacak; Mars ise konumunu koruyacak.

Ay, 4 Mart'ta ilkördün, 11 Mart'ta dolunay, 18 Mart'ta sondördün, 26 Mart'ta yeniay hallerinde olacak.

Sayfalarımızı siz amatör gökyüzü fotoğrafçılara kapatmıyoruz. Gökyüzü köşesinde ve öteki sayfalarımızda okuyucularımızın göndereceği fotoğraflara yer vermeyi sürdüreceğiz. Bu nedenle sizlerden fotoğraflarınızı kısa bir açıklama ile birlikte (çekim yeri, kullanılan donanım, poz süresi, diyafram açıklığı, ISO değeri vs.) göndermeyi sürdürenizi bekliyoruz.

Fotoğrafların yukarıdaki e-posta adresine elektronik olarak gönderilmesi; JPEG formatında ve en az 1700 piksel genişlikte olması gerekiyor. Gönderilen fotoğraflar bir elemenden sonra dergide yayımlanacak. Fotoğrafların ana teması gökyüzü, gök cisimleri olmalı. Göndericiler, fotoğraflarının TÜBİTAK yayınlarında fotoğrafçının adının belirtilmesi koşuluyla kullanılabilmesini kabul etmiş sayılır.

2009 Dünya Astronomi Yılı özel projelerinden biri olan "Geceleyin Dünya" (The World At Night - TWAN) kapsamında, yeryüzündeki en güzel yerlerin ve tarihi eserlerin gece gökyüzü eşliğindeki fotoğrafları toplanıp sergileniyor. Projedeki fotoğraflar, gökyüzü ve manzara fotoğraflarıyla dünya çapında tanınmış, 20 gökyüzü fotoğrafçısının eserlerinden oluşuyor. Bu fotoğrafçılar arasında Türkiye'den de bir gökyüzü fotoğrafçısı, Tunç Tezel de bulunuyor.

Bolu'dan sonbahar takımyıldızları ve Holmes Kuyruklu Yıldızı (üstte, ortada).

© Tunç Tezel / TWAN (www.twanight.org)

"Objektifinizden Gökyüzü" başlığı altında okuyucularımızın gökyüzü fotoğraflarını yayımladığımız bu sayfayı, Dünya Astronomi Yılı süresince bu muhteşem fotoğraflara ayıracağız. Her sayıda Tunç Tezel'in ve öteki fotoğrafçıların eserleri arasından seçtiğimiz fotoğrafları burada yayımlayacağız.

Byurakan Astrofizik Gözlemevi. Fonda Ermenistan'ın başkenti Erivan'ın ışıklarının ve sondördün evresindeki Ay'ın aydınlattığı gökyüzü.

© Babak Tafreshi / TWAN (www.twanight.org)